

τῶν γραμμάτων ἡ ἀνάγκη εἰς τὸ φιλομαθῆς καὶ εὐφυῆς ἔθνος, ἀνάγκη ἰσχυρά, ἥτις βοηθουμένη καὶ ὑπὸ ἐτέρων εὐνοϊκῶν περιστάσεων παρήγαγε βαθμυδὸν τὴν αὐξήσιν καὶ τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν ἐκπαιδευτηρίων.

Μετὰ τὸ ναυάγιον ὅμως εἶπετο, ὅτι καὶ τὰ γράμματα ἔπαθον τραῦμα δεινόν διὸ κατὰ τὴν πρώτην μετὰ τὴν ἄλωσιν Ἐκατονταετηρίδα (1453—1553) μόλις ἔχνη Σχολῶν καὶ λογίων τινῶν ἀνδρῶν τῇδε κίκεῖσε τῶν Ἐπαρχιῶν ἀπαντῶμεν διὰ τὴν ἱστορικῶν μαρτυριῶν ἔλλειψιν· ἀλλὰ καὶ τὰ ἑκαταχοῦ παιδευτήρια ἦσαν μικρὰ καὶ ταπεινὰ, ἐν μὲν ταῖς μεγαλοπόλεσι παρὰ ταῖς Ἐπισκοπαῖς, ἐν δὲ ταῖς μικραῖς παρὰ τοῖς ναοῖς¹, ἔσθ' ὅτε καὶ παρὰ ταῖς παρακει-

¹Ἰωαννοῦλιος ὁ Αἰτωλὸς ἔπεμψε ζωγράφον τινὰ, Ἀθανάσιον καλούμενον, Νίκωνι τῷ Πατριάρχῃ Ῥωσσίας αἰτήσαντι· (ἐν ἐπιστολῇ Εὐγενίου πρὸς Νίκωνα, σελ. 58 τοῦ ἐν τῇ Θεολ. Σχολῇ τῆς Χάλκης Κώδ. ὑπ' ἀρ. 36). Κατὰ δὲ τὴν Εὐρώπην Ἕλληνες ζωγράφοι ἡμιλλῶντο πρὸς τοὺς πρώτους τῆς Ἰταλίας ζωγράφους. Ἀντώνιο; ὁ Βασιλάκης ἐκ Μήλου, ζωγράφος ἀριστος (1556) ἐν Ἐνετίᾳ παιδευθεὶς τὴν ζωγραφικὴν ἡμιλλᾶτο πρὸς τοὺς πρώτους Ἰταλοὺς καλλιτέχνας· (Ἑλληνομνήμ. Γ', 161. Σ. Καλοῦσση ἐν Πανδ. Ζ', 499—479). Κυριακὸς ὁ Θεοσκόπουλος (1560) ζωγράφος καὶ ἀρχιτέκτων δοκιμώτατος ἐν Ἐνετίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ (Ἑλληνομνήμ. Ε, 271); Μιχαὴλ ὁ Δαμασκηνὸς (1600) ἐπίσης (αὐτόθι), Ἐμμανουὴλ ἱερεὺς (αὐτόθι), Παναγιώτης Δοξαράς Λακεδαιμόνιος (1690) ζωγράφος καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Νικόλαος (Ἑλληνομνήμ. Α' 17—18), Γεράσιμος ὁ Πιτσαμάνος Κεφαλλῆν (1800) (Α. Μαζαράκη Βιογραφ. Κεφαλλ. σελ. 343—)· οἱ ἐν Ἐνετίᾳ τῆς ΙΕ'—ΙΖ' Ἐκατοντ. ἀκμάσαντες Φίλιππος ὁ Καρβετσᾶς, Ἐμμανουὴλ Λαμπαδαρίδης, Βενεδικτὸς Ἐμπόριος, Ἐμμανουὴλ ἱερεὺς ὁ Ζάνες, ὁ Σαραντόπουλος, Γεώργιος Κλούτζης, Ἰωάννης Ἀππακᾶς, Κωνσταντῖνος Σγοβρος, Ἰωάννης Πρόπουτας (Βελούδου Χρυσάλλιδ. (Ἐνετίας) τοῦ 1863 σελ. 484. Ἡ Μουσικὴ, ἰδίως ἡ ἱερὰ, ἐν Κ]πόλει, Ἄθῳ, Κρήτῃ καὶ ἀλλαχοῦ· (δρα Θεωρητικόν τὸ Μέγα (Μουσικῆς) Χρυσάνθου. Κρηπίδα Φωκαέως, ἐν τέλει)· ἡ ὑπολογιστικὴ, ἡ ὠρολογιοποιεῖα ἐν Ἄθῳ· ἡ μεταξουργία ἐν Μεσσηνίᾳ τῆς Πελοποννήσου, ἐν Προύσση τῆς Βιθυνίας καὶ Συρίᾳ· ἡ μεταλλουργία καὶ χρυσοχοικὴ ἐν Κ]πόλει. Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων ἀκριβοῦς μόνον ἀπομύμων ἰδιαιτέρας πραγματείας χρῆζουσιν.

(1) « In tota Graecia studia nullibi florent. Academias et professores publicos nullos habent, praeter scholas triviales, in quibus pueri Ὠρολόγιον, Psalterium, aliosque libros quorum in missa usus est, legere docen-